

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Musí společnosti rozdělovat celý svůj zisk? Jak kdy a jak které...

Právo na podíl na zisku patří zcela jistě k jednomu z nejvýznamnějších práv společníků, resp. akcionářů. Zejména u velkých společností pak jde o právo zcela nejvýznamnější a často jediné, které může některé, primárně ty výrazně menšinové společníky (či spíše akcionáře) fakticky zajímat, vzhledem k jejich jinak velmi omezenému vlivu na fungování společnosti. Co když ale valná hromada společnosti, často na základě hlasování většinového společníka (akcionáře), nechce společníkům (akcionářům) zisk vyplácet? Mají společníci či akcionáři na zisk nárok? Může valná hromada rozhodnout o tom, že zisk, či jeho část, mezi ně nerozdělí?

Rozdělení zisku v akciové společnosti

K výše uvedeným otázkám se v poslední době několikrát vyjádřil Nejvyšší soud. V kontextu právní úpravy účinné po 1. lednu 2014 lze za pravděpodobně nejvýznamnější rozhodnutí v této oblasti považovat rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 9/2020. V něm Nejvyšší soud uvedl, že pokud akciová společnost zisk vytvoří, může sice valná hromada této společnosti rozhodnout o jeho nerozdělení, ale pouze z důležitých důvodů a při respektování zákazu zneužití hlasů stanoveného v § 212 občanského zákoníku.

V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud zároveň uvedl, co takovým důležitým důvodem může být. Může jít například o ujednání stanov, které upravuje nakládání se ziskem. Příkladem může být také dohoda akcionářů, že mezi ně nebude v určité výši nebo po určitou dobu zisk rozdělován. Obdobně mohou stanovy určit, že zisk může být rozdělován i jiným osobám, než jsou akcionáři. Typickým příkladem jsou tantiémy, tedy podíl na zisku určený pro členy orgánů společnosti.

Dalším důležitým důvodem, který Nejvyšší soud aproboval v tomto rozhodnutí, je stanovami určené přidělení části zisku do zvláštního fondu tvořeného ze zisku (typicky jde o stanovami zřízený rezervní či sociální fond). Jak nicméně Nejvyšší soud uvedl v rozhodnutí sp. zn. 27 Cdo 948/2022, aby toto přidělení do zvláštního fondu bylo bez dalšího důležitým důvodem pro nerozdělení zisku, musí stanovy zároveň upravit alespoň to, do jaké výše má být takový fond naplňován či jak velká část zisku má být do tohoto fondu přidělována a konkretizovat účel, k němuž mají být prostředky z tohoto fondu použity. V opačném případě by bylo rozhodování o rozdělení zisku fakticky přenášeno na představenstvo, které však k rozhodnutí o rozdělení zisku nemá působnost.

Pokud toto stanovy neupraví a bude-li zisk (respektive jeho část) přesto do tohoto fondu přidělen, nepůjde bez dalšího o důležitý důvod pro nerozdělení zisku a takové usnesení valné hromady bude stiženo vadou, která může mít za následek nicotnost takového usnesení. I přesto je však možné v takovém případě zisk nerozdělit z jiného důležitého důvodu. Tím může například být, v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1671/2022, nutnost vytvoření finanční rezervy požadované zákonem.

V uvedené věci pak bylo za důležitý důvod považováno, že společnost, která je provozovatelem vodovodu nebo kanalizace, přidělí do účelově vázaného fondu (sloužícího pro tvorbu rezerv v souladu se zákonem o vodovodech a kanalizacích) část zdrojů (ačkoliv určení této částky není stanoveno ve

stanovách) v souladu s plánem obnovy stanoveném podle § 8 odst. 11 zákona o vodovodech a kanalizacích. V takovém případě totiž fakticky nedochází k přechodu rozhodování o rozdělení zisku na představenstvo, jelikož obsah plánu obnovy stanoví konkrétně a zevrubně § 13 vyhlášky Ministerstva zemědělství, kterou se provádí zákon o vodovodech a kanalizacích. Jakkoliv se jedná o rozhodnutí ve velmi specifické věci, může být do budoucna dobrým vodítkem pro posouzení situací, kdy dochází k přidělení části zisku do fondu na základě ustanovení zákona.

Mezi další, Nejvyšším soudem však již výslovně nepotvrzené, důležité důvody, pro které by bylo možné celý zisk akcionářům nevyplatit, lze zařadit i některé důvody ekonomické. Například situace, kdy je v zájmu společnosti uskutečnit investice, a je pro ni výhodnější nerozdělit zisk namísto nutnosti zajistit úvěrové financování. Dalším důvodem může být očekávané zhoršení finanční situace, které bylo velmi aktuální v nedávné době z důvodu pandemie COVID-19 či války na Ukrajině.

V každém případě je nutné tyto důvody (a to i včetně těch důvodů vyplývajících výslovně ze zákona či stanov společnosti) uvést již v pozvánce na valnou hromadu, přičemž tyto důvody by zásadně měly být popsány jasně a výstižně. Ze zdůvodnění by akcionářům mělo být (bez vynaložení nepřiměřeného úsilí a času) zřejmé, proč představenstvo (či případně jiná osoba svolávající valnou hromadu) navrhuje, aby valná hromada rozhodla o nerozdělení celého zisku akcionářům, tak aby si akcionář mohl učinit ucelený obraz o těchto skutečnostech pro své rozhodnutí, zda se valné hromady zúčastní a jak bude o nastolené otázce na valné hromadě hlasovat.

A v případě společnosti s ručením omezeným?

Dlouhou dobu zůstávalo nezodpovězenou otázkou, zda se výše uvedené závěry o rozdělování zisku uplatní i na společnosti s ručením omezeným. Až v nedávné době tuto problematiku vyjasnil Nejvyšší soud, a to v rozhodnutí sp. zn. 27 Cdo 1306/2023.

V uvedené věci došel soud prvního stupně k závěru, že ekonomická situace společnosti a zejména stav její likvidity rozdělení zisku umožňovala, a proto v dané věci nebyly dány žádné důležité či naléhavé důvody, pro které by nemohl být celý zisk mezi společníky rozdělen. Z tohoto důvodu shledal soud prvního stupně rozhodnutí valné hromady o nevyplacení části zisku společníkům, ale jeho převedení na účet nerozdělených zisků z minulých let, neplatným.

Dle Nejvyššího soudu však závěry týkající se možnosti nerozdělení zisku v akciové společnosti nejsou bez dalšího přenositelné do poměrů společnosti s ručením omezeným, a to z důvodu částečně odlišné povahy obou těchto typů společností. Nejvyšší soud připomíná, že akcionář je především investor, přinášející kapitál potřebný pro podnikání společnosti, kdežto účast společníka ve společnosti s ručením omezeným se zdaleka neomezuje na tuto roli a je mnohem více osobní povahy.

Valná hromada společnosti s ručením omezeným tedy mohla v tomto případě rozhodnout pouze o částečném rozdělení zisku mezi společníky, aniž měla pro nerozdělení zisku v plné výši důležitý důvod. I přesto je však nadále nutné brát v potaz, že ačkoliv Nejvyšší soud dospěl k závěru, že společnost s ručením omezeným může nevyplatit společníkům (celý) svůj zisk, nesmí tak být činěno na základě zneužití hlasů k újmě celku, jelikož zákaz tohoto zneužití dopadá i na společníky společnosti s ručením omezeným.

Závěrem

Jak tedy plyne z výše uvedeného, to, jestli společnost musí či nemusí rozdělit celý svůj zisk, záleží zejména na tom, o jaký typ společnosti se jedná.

Situace je složitější v poměrech akciové společnosti, která může nerozdělit svůj zisk či jeho část pouze, má-li pro nerozdělení zisku důležité důvody.

Tyto závěry se však dle Nejvyššího soudu neuplatní na společnost s ručením omezeným, což lze odůvodnit odlišnou povahou akcionáře, jako investora, a společníka společnosti s ručením omezeným, jehož angažmá ve společnosti je standardně mnohem širší. Jak však připomíná Nejvyšší soud, ani v případě společnosti s ručením omezeným nelze zneužívat hlasy k újmě celku, tudíž ochrana práva na zisk zůstává v tomto ohledu u společníků nadále zachována.

Jan Houlík,
advokát

EVERSHEDS SUTHERLAND

Eversheds Sutherland, advokátní kancelář, s.r.o.

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: praha@eversheds-sutherland.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost zaměstnavatele a zaměstnance v souvislosti s využitím umělé inteligence](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 2. díl: Redefinice závislé práce](#)
- [Home office v Česku, Německu a Rakousku: je česká právní úprava práce na dálku dostatečně flexibilní?](#)
- [Postoupení pohledávky na náhradu škody v pracovněprávních vztazích](#)
- [Návrh zákona o digitálních platformách přináší více, než se na první pohled zdá](#)
- [Odposlechy na pracovišti, policejní vyšetřování a skončení pracovního poměru](#)
- [Odpovědnost zaměstnance za schodek](#)
- [Konec improvizace v odměňování: zamýšlení nad návrhem transpozice směrnice o transparentním odměňování](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 1. díl](#)
- [Genderový audit jako strategický nástroj zaměstnavatele: Jak se připravit na implementaci směrnice 2023/970?](#)

- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)